

Onko prostituoitu ihminen?²

Keskustelu prostituutiosta on usein sensaatiohakuista. Prostituoitujen leimataan rikollisiksi tai inestien, ihmiskaupan tai muun hyväksikäytön uhreiksi. Heitä halutaan auttaa – halusivatpa he itse sitä tai eivät. Johanna Sirkiä muistuttaa, että prostituoitujen omasta näkökulmasta asiat näyttävät usein toisenlaisilta, heillä jokaisella on oma tarinansa. Prostituutioon liittyy ongelmia. Sirkiä kysyy, onko meillä halua ratkaista niitä asianomaisten kannalta hyvällä tavalla, annammeko prostituoidulle täyden ihmisarvon?³

Ihmiskauppa uhkakuvana

Ihmiskaupasta on helppo esittää tunteisiin vetoavia kauhutarinoita. Selostuksia kidnapatuista ja ihmiskauppioiden hyväksikäyttämistä naisista, bordelleihin seksiorjiksi pakotetuista teini-ikäisistä tai valheellisilla työlupauksilla prostituutioon houkutteluista epätoivoisista naisista voi lukea useiden eri maiden sanomalehdistä ja kuulla abolitionististen⁴ poliitikkojen puheissa.

Surullinen ja inhottava tosiasia on, että nämä selostukset pitävät ainakin osittain paikkansa: köyhiä ihmisiä käytetään hyväksi häikäilemättömillä tavoilla. Kaikkein julmimmatkin kauhutarinat ovat todennäköisesti vain kalpea aavistus siitä, mitä joillekin ihmisille on oikeasti tapahtunut.

Kauhutarinan juoneen kuuluu, että samalla esitetään mahdollisimman suuria lukuja siitä, kuinka paljon köyhien maiden naisia virtaa Suomen (tai Euroopan tai USA:n tai Australian tai Japanin) prostituutiomarkkinoille sekä arvioita niistä huikkeista rahasummista, joita rikollisjärjestöt ansaitsevat ihmiskaupalla ja paritustoiminnalla.

Lopuksi tarinaan lisätään vielä poliisilta saatu kommentti, että tämä joka paikkaan tunkeva ja häikäilemätön ihmiskauppa ja paritusbisnes on kokonaan ulkomaisten rikollisorganisaatioiden hallussa ja että ne ovat saamassa koko ajan enemmän valtaa yhteiskunnassamme.

¹ Kirjoittaja on oikeustieteen ylioppilas (Helsingin yliopisto), Seksialan Liitto SALLIn puheenjohtaja (2003-2004) ja seksityöntekijä.

² Artikkelin perustuu Edistyksen päivillä Tampereella 18.10.2003 pidettyyn esitelmään. Artikkelin on julkaistu lehdessä: Tiedepolitiikka 4/2003, s. 13-22. Tapahtuman järjestäjä ja lehden julkaisija: Edistysellinen tiedeliitto ry. (www.tiedeliitto.net).

³ Ingressi on Tiedepolitiikka-lehden toimituksen laatima. Tässä olevaan artikkelin tekstiin ei ole tehty niitä stilisointeja, jotka toimitus teki artikkeliin.

⁴ Abolitionismilla tarkoitetaan näkemystä, jonka mukaan prostituutio on orjuuden muoto. Abolitionistit pyrkivät prostituutioon täydelliseen poistamiseen.

Tässä vaiheessa tavallinen lehtikirjoitukseen uskova kansalainen on sen verran huolissaan ja peloissaan, että hän on valmis uskomaan, että seksinostamisen kriminalisointi on vähintään, mitä me hyvinvoivat rikkaiden maiden ihmiset voimme tehdä köyhien maiden naisten ja lasten pelastamiseksi julmien ja ahneiden ihmiskauppioiden kynsistä. Ja mikä parasta, samalla saamme pelastettua oman turvallisen hyvinvointivaltiomme pelottavien rikollisjärjestöjen kynsistä.

Kriittisempi ihminen kenties havahtuu epäilemään, voiko koko prostituutiosta esitettyjä lukuja ja toisaalta kerrottuja kauhutarinoita yhdistää toisiinsa näin yksioikoisesti. Ovatko kaikki ulkomaalaiset prostituoidut todella ihmiskaupan uhreja samassa merkityksessä kuin näiden kidnappaustarinoiden uhrin? Voiko kaikki kotimaiset ja ulkomaiset prostituoidut noin vain niputtaa yhdeksi ja samaksi ilmiöksi? Loppuisiko rajat ylittävä prostituutio, vaikka kaikki paritusorganisaatiot lopettaisivat toimintansa? Minkälaisia realistisia vaihtoehtoja rajojen yli tulevilla naisilla on toimeentulon hankkimiseen?

Perehtyminen prostituutiota käsitteleviin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen⁵ avaa toisenlaisen todellisuuden kuin sensaatiohakuista lehtikirjoituksista löytyvän stereotyyppisen uhri-rikollis-asetelman. Ulkomailta saapuvat naiset eivät olekaan yhtä ja samaa uhrimassaa, vaan jokaisella on oma yksilöllinen tarinansa. Jokainen on itse kulkenut oman tiensä ja erinäisten mutkien kautta hakeutunut etsimään toimeentuloa prostituutiosta ulkomailta. Vaikka myös kauhukertomukset pitävät paikkansa, niin suurin osa prostituoitujen kertomuksista on kuitenkin paljon arkisempia selviytymistarinoita, vaellustarinoita ja tavallisia pienen ihmisen valintoja, tragedioita, onnistumisia ja epäonnistumisia.

Monia voi varmasti pitää jossain mielessä köyhyyden tai muiden olosuhteiden uhrina. Abolitionistit vetoavatkin mielellään siihen, että olosuhteiden pakottamana prostituoituna toimiminen on aivan yhtä kamalaa kuin muukin ihmiskauppa, sillä heidän ideologiansa mukaanhan kukaan ei voi vapaaehtoisesti valita prostituutiota. Tällainen kaikkien prostituoitujen ja ihmiskaupan uhrien niputtaminen yhdeksi ja samaksi uhri-ilmiöksi on kuitenkin pelkkä ulkoapäin annettu leima. Se on erittäin tehokas, jos halutaan luoda prostituutiosta pelottavia uhkakuvia.

Jos sen sijaan halutaan ymmärtää prostituution dynamiikkaa ja löytää toimivia ratkaisuja prostituoitujen ongelmiin, niin silloin on kyettävä näkemään näiden uhrileimojen takana olevat ihmiset ja heidän erilaiset elämäntilanteensa, valintansa ja ongelmansa. On aivan eri asia, valitseeko köyhä itse jonkun toimeentulokeinon vai kidnapataanko hänet seksiorjaksi. On myös iso ero siinä, että lapsia myydään orjatyövoimaksi ja että aikuiset päättävät itse lähteä etsimään parempaa toimeentuloa. Lisäksi kotimaisen prostituoidun asema on aivan erilainen kuin ilman työ- ja oleskelulupaa toimivan ulkomaalaisen prostituoidun asema.

Myös kysymys ihmiskaupasta ja parituksesta saa moniulotteisemmat kasvot, kun tutustuu prostituoitujen omiin kertomuksiin. Monet saapuvat maahan käyttäen tuttavien tai tutun tuttujen muodostamia verkostoja. Viranomaisien ja lain näkökulmasta katsottuna kaikki toiminta, jossa rahallista korvausta vastaan

⁵ Ks. esim. Global Sex Workers (1998) ja Rajat ylittävä prostituutio (2003).

järjestetään prostituoidun maahantuloa, oleskelua tai työskentelyä, on paritusta ja siten rikollista toimintaa. Siinä mielessä poliisin lausumat paritusorganisaatioiden vallasta toki pitävätkin paikkansa. Mutta tavallinen lehdenlukija ei välttämättä tajua sitä, että lain mukaan kaikki prostituutiotoiminnan organisointi on lain mukaan paritusta, joten useimmilla prostituoiduilla ei käytännössä ole tarjolla laillista vaihtoehtoa järjestää omaa työskentelyään.

On selvää, että rikollisjärjestöt käyttävät tilannetta hyväkseen. Ne tienaaavat suuria summia sen ansiosta, että köyhillä ei ole laillisia mahdollisuuksia matkustaa töihin rikkaampiin maihin. Mutta rikollisjärjestöjen syyttäminen tai lakien tiukentaminen ei ratkaise ongelmia. Mitä tiukemmiksi maahantulosäännökset laaditaan ja mitä vaikeammaksi prostituution harjoittaminen tehdään, sitä tiukemmin maahantulijat ovat riippuvaisia maahantuloa ja työntekeä organisoivista tahoista.

Sen sijaan että kauhistelemme rikollisjärjestöjen valtaa, meidän olisi katsottava asioita prostituoitujen näkökulmasta. Miksi ihmiset lähtevät köyhältä kotiseudultaan ja pyrkivät laittomasti rikkaampiin maihin? Mitä vaihtoehtoja heillä on? Miten voisimme edistää heidän mahdollisuuksiaan tehdä toisenlaisia valintoja? Onko ihmiskaupan ja ihmissalakuljetuksen ainoana tai edes pääasiallisena syynä rikollisjärjestöjen toiminta?

Uhri vai rikollinen?

Yleensä pidetään luonnollisena sitä, että ihmiset etsivät onnea, tavoittelevat palkankorotuksia ja pyrkivät edistämään omaa etuaan. Mutta kun kyse on köyhistä ulkomaalaisista, jotka tulevat etsimään onneaan ja parempaa toimeentuloa rikkaammista maista, heidät leimataan joko rikollisiksi tai rikollisen toiminnan uhreiksi.

Uhriksi julistamalla tapahtuva vallankäyttö on aivan yhtä julmaa vallankäyttöä kuin muukin alistaminen. Kohteena olevilla uhreilla itsellään ei ole mitään sananvaltaa siihen, miten heidän ongelmansa määritellään, luokitellaan ja ratkaistaan heidän puolestaan.

Prostituution kohdalla tämä uhriksi julistamalla tapahtuva vallankäyttö on petollisen helppoa naamioida hyvää tarkoittavaksi prostituoitujen auttamiseksi. Seksinoston kriminalisointia kannattavat abolitionistit ovat toistaneet kantaansa, jonka mukaan seksinmyymistä ei saa kriminalisoida, koska se vaikeuttaisi entisestään jo valmiiksi huonossa asemassa olevien prostituoitujen asemaa. Lisäksi he painottavat sitä, että lainsäädännön kiristämisen lisäksi pitää käynnistää prostituoiduille suunnattuja sosiaali- ja terveystalveluita, joilla autetaan prostituoituja ulos prostituutiosta.

Jos prostituoitujen todellisuus vastaisi abolitionistien käyttämiä kauhutarinoita, niin silloin tällaiset toimenpiteet voisivatkin auttaa. Mutta todellisuus ei ole niin yksinkertainen. Kun poliisi tekee ratsian laittomaan bordelliin, niin ottavatko prostituoidut poliisin vastaan pelastajanaan? Olisivatko he kovinkin halukkaita menemään heille tarjottuun kuntoutukseen, jossa heitä autetaan pääsemään eroon prostituutiosta, jonka jälkeen heidät palautettaisiin takaisin kotimaahansa?

Kun prostituoidun ensisijaisena intressinä on ansaita rahaa itselleen ja perheelleen, niin tällainen abolitionistinen "auttaminen" ei prostituoidun näkökulmasta ole mitään auttamista vaan kontrollia. Traaginen seuraus tällaisesta prostituoitujen

väkisin auttamisesta on se, että kukaan ei tule autetuksi. Ihmiskaupan todelliset uhrin jäävät löytymättä ja auttamatta, kun auttamistyön voimavaroja tuhlaamaan tyrkyttämällä kuntoutusta niille, jotka eivät sitä halua. Todellinen auttaminen voi onnistua vain siten, että kunnioitetaan autettavan omaa näkemystä siitä, mihin hän tarvitsee apua ja millaista apua hän haluaa.

Kun hyvin heterogeeninen joukko erilaisista ongelmista kärsiviä prostituoituja niputetaan yhdeksi yhtenäiseksi ryhmäksi, joille kaikille tarjotaan samaa ulosprostitutiosta-apua, niin kyseessä ei ole todellinen auttaminen, vaan prostituoituihin kohdistuvien kontrollitoimenpiteiden legitimoiminen mukauttamisena.

Ylimalkaisen uhrileiman käyttäminen merkitsee sitä, että prostituoituidut eivät voi puolustautua ja perustella valintojaan. Jos prostituoitu kertoo työhönsä liittyvistä ongelmista, sitä käytetään todisteena prostituutiota ja prostituoitujen tekemiä valintoja vastaan. Jos taas prostituoitu haluaa puolustaa työtään, hänet leimataan joko omaa parastaan ymmärtämättömäksi uhriksi tai sitten eliittiprostituoituiduksi, joka on poikkeustapaus.

Vaikka prostituoitua ei haluta määritellä rikolliseksi, niin hän joutuu joka tapauksessa kärsimään rangaistuksen siitä, ettei hän halua tulla pelastetuksi pois prostituutiosta. Rangaistuksena on uhrileima, joka merkitsee prostituoitujen vaientamista. Rangaistuksena on lisäksi se, että prostituoitujen omat näkemykset omien työskentelyolosuhteidensa parantamisesta jäävät täysin huomiotta, kun kaikki prostituutio automaattisesti leimataan pahaksi ja tuomittavaksi.

Virallista vallankäyttöä

Ihmisten niputtaminen yhdeksi ja samaksi ilmiöksi vain sillä perusteella, että he ovat ulkomaalaisia, tulevat köyhistä oloista ja toimivat prostituutiosta, ei muutu hyväksyttäväksi, vaikka se tapahtuisi "hyvää tarkoittaen". Kokonaisen ihmisryhmän kategorinen julistaminen vailla omaa tahtoa oleviksi ja omaa parastaan ymmärtämättömiksi uhreiksi on toiseuteen kohdistuvaa pelkoa ja vallankäyttöä.

Uhrileimaa ahkerasti käytävillä prostituution vastustajilla on kuitenkin valttikortit käsissään, sillä prostituoitujen uhriksi julistamiselle löytyy tukea useista ihmisoikeusasiakirjoista, joissa prostituutio on todettu ihmisarvon vastaiseksi ja joissa veloitetaan valtioita prostituution vastaiseen toimintaan.⁶

Ihmisoikeuksien käyttäminen perusteluna ei valitettavasti kuitenkaan takaa sitä, että lopputulos johtaisi tosielämässä hyvinvoinnin tai oikeuksien edistämiseen niiden ihmisten kohdalla, joita väitetään suojeltavan. Maailmanpolitiikasta ja seksuaalirikosten alueelta löytyy valitettavan monia esimerkkejä tuhoisista toimista, joita on perusteltu ihmisoikeuksien suojelemisella. Esimerkkeinä mainittakoon terrorismin vastainen sota ja abortin kriminalisointi.

Myös Suomen valtionhallinnon tuottamat prostituutioon liittyvät asiakirjat herättävät epäilyksen siitä, että ihmisoikeusargumenttia käytetään nimenomaan

⁶ Ks. esim. Ihmisoikeudet 2000-luvulla, s. 296-308.

siksi, että se on poliittisesti korrekti ja pätevä argumentti prostituutioon kohdistuvien kontrollitoimenpiteiden säätämiseksi. Kyse ei siis ole aidosta huolesta prostituoitujen ihmisoikeuksista. Jos näin olisi, poliitikot ja virkamiehet olisivat jo kauan sitten käynnistäneet eri puolilla maata toimivia prostituoiduille suunnattuja erityissosiaaliprojekteja.

Oikeusministeriön työryhmämietinnössä⁷ ihmisoikeusretoriikan käyttö kontrollipolitiikan perusteluna näkyy hyvin selvästi. Mietinnön mukaan prostituoidut ovat käytännöllisesti katsoen aina uhreja ja heidän suojelemisekseen pitää kriminalisoida seksin ostaminen. Samalla kuitenkin todetaan, että rikosoikeudelliset toimet eivät ole yksinään riittäviä, vaan lisäksi tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteitä prostituoitujen auttamiseksi ulos prostituutiosta.

Sosiaali- ja terveysministeriön ihmiskaupamuistiosta⁸ käy kuitenkin selvästi ilmi, että prostituoiduille ei voida taata subjektiivista oikeutta tällaisiin tukitoimenpiteisiin. Kaikki prostituoidut ja "ihmiskaupan uhrit" eivät käytännössä ole uhreja siinä merkityksessä, että heille olisi tarjottava erityisiä sosiaali- ja terveyspalveluita. Suurin osa jäisi ilman apua, koska ulkomaalaisina he eivät ole oikeutettuja Suomen sosiaaliturvaan ja koska he eivät ole tarpeeksi huonossa tilanteessa, jotta valtion tulisi auttaa heitä ihmiskaupan uhreina. Lisäksi herää epäily siitä, kuinka moni "ihmiskaupan uhri" todellisuudessa edes haluaisi alistua muistiossa ehdotettujen "kuntouttamistoimenpiteiden" kohteeksi.

Ihmisoikeuksien suojelemisella onnistutaan siis perustelemaan kontrollitoimenpiteiden tiukentaminen, joka vääjäämättä johtaa prostituoitujen tilanteen vaikeutumiseen. Kuitenkaan ei ole mitään takeita siitä, että luvatut tuki- ja kuntouttamispalvelut toteutuisivat edes kohtuullisessa määrin ja että niiden avulla onnistuttaisiin edes kompensoimaan lakimuutosten aiheuttama prostituution ongelmien kärjistyminen.

Mikä sitten on pielessä tässä ihmisoikeusargumentaatiossa? Nähdäkseni keskiössä on käsitys ihmisarvosta.

Ihmisen arvo ja prostituoidun arvottomuus

Prostituutiota koskevien ihmisoikeusdokumenttien mukaan prostituutio on yhteensopimaton ihmisarvon kanssa. Tämän abolitionistisen käsityksen mukaisesti tullaan loogisesti siihen johtopäätökseen, että prostituutio ei ole hyväksyttävää edes silloin, kun henkilö itse haluaa toimia prostituoituna. Prostituutio nähdään orjuuteen verrattavana toimintana, jota ei voi valita.

Tämän näkemyksen mukaan prostituutio on siis jotain sellaista, jossa ihmisarvoa ei ole, ja prostituoitujen pelastaminen ulos prostituutiosta jopa vastoin heidän omaa tahtoaan on ihmisarvon mukaista.

⁷ Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:5

⁸ Mahkonen (2003)

Tämä virallinen näkemys on kuitenkin hyvin ongelmallinen. Miten voidaan perustella, että seksin myyminen olisi sellaista toimintaa, joka sulkee pois ihmisarvon? Voiko ihmisarvoa puolustaa siten, että kiistetään "vääriä valintoja" tehneiden ihmisten oikeus omiin valintoihin? Onko ihmisarvon mukaista sulkea prostituoituiden ihmisarvon ulkopuolelle?

Tällaista ihmisarvon ulkopuolelle sulkemista on historian kuluessa toki tapahtunut ja tapahtuu edelleen monien muidenkin kysymysten kohdalla. Ihmisarvon ulkopuolelle on pyritty sulkemaan seksuaalivähemmistöjä, etnisiä vähemmistöjä ja muuten poikkeavia. Ajankohtainen kysymys on, voidaanko terrorismista epäillyiltä evätä ihmisarvon mukainen kohtelu.

Nähdäkseni ihmisarvossa on oleellista, että sitä ei tarvitse perustella, selittää eikä ansaita. Ihmisarvo on muuttumaton, peruuttamaton, jakamaton ja luovuttamaton jokaiselle ihmiselle luonnostaan kuuluva, itsessään riittävä arvo. Niinpä on ihmisarvon vastaista väittää, että joku ihminen voisi menettää ihmisarvoaan omien tekemistensä tai olosuhteidensa vuoksi.

Ihmisten tekoja voidaan arvioida vääriksi tai moraalittomiksi, mutta ihmisarvoa ei voi mikään teko vähentää tai poistaa. Myös asiantilojen arvokkuutta voidaan arvioida. Voimme sanoa, että äärimmäinen köyhyys on ihmisoikeuksien vastaista, mutta siitä ei voi johtaa väitettä, että köyhyydestä kärsivän ihmisarvo olisi vähäisempi kuin hyvin toimeentulevan ihmisarvo.

Ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa kunnioittavassa demokraattisessa yhteiskunnassamme pidetään itsestään selvänä, että jokaisella pitää olla mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Jopa uhrien auttamisessa pidetään yleensä tärkeänä uhrin oman näkökulman kunnioittamista ja uhrin omien toimintamahdollisuuksien turvaamista ja parantamista.

Kuitenkin prostituoitujen kohdalla asia näyttää olevan aivan päinvastoin: prostituoitu selitetään inestien, ihmiskaupan tai muun hyväksikäytön uhriksi, joka ei ymmärrä omaa parastaan. Prostituoitujen auttaminen merkitsee prostituoitujen omien vaikutusmahdollisuuksien tyrmäämistä.

Miten tämä on ymmärrettävissä? Miksi monet ovat valmiita hyväksymään sen, että prostituoitujen ihmisoikeuksien suojelemisen nimissä kiistetään prostituoitujen omien mielipiteiden ja omien vaikutusmahdollisuuksien arvo prostituutioon liittyvien ongelmien ratkaisemisessa? Nähdäkseni asiaan vaikuttaa tunnustamatta ja tunnustamatta jäävä muukalaispelko ja seksifobia.

Rasismia, seksismiä, projektioita

Jotkut seksipalveluita käyttävät miehet ajattelevat ulkomaalaisten naisten olevan jotenkin luonnostaan sopivampia prostituoitujen työhön kuin oman maansa naisten. Tällaista ajattelutapaa voi perustellusti pitää rasistisena.

Kuitenkin myös prostituutiota vastustavien länsimaalaisten feministien argumenttien voi nähdä perustuvan samankaltaisiin rasistisiin oletuksiin, kun ulkomaalaiset prostituoituiden esitetään toisaalta omaa parastaan ymmärtämättöminä uhreina ja toisaalta meidän hienoa länsimaista tasa-arvoamme uhkaavana ilmiönä. Kyse on rasistisesta asenteesta, jonka mukaan "me länsimaalaiset oikealla tavalla

tiedostavat feministit tiedämme asiat paremmin kuin nuo ulkomaalaiset sivistymättömät naisparat, jotka tulevat turmelemaan meidän tasa-arvomme".

Samanlainen omahyväinen besserwisser-asetelma on joidenkin feministien esittämässä syytöksessä, että seksiteollisuus ylläpitäisi huora-madonna-stereotypiaa. Kuitenkin tätä stereotyyppistä ja keinotekoista naisten luokittelua kunnollisiin ja ei-kunnollisiin naisiin pitää yllä nimenomaan abolitionistis-feministinen argumentointitapa, jonka mukaan kukaan nainen ei voi omasta vapaasta halustaan ryhtyä prostituoiduksi. Jako huoriin ja madonniin tulee nimenomaan siitä, että prostituoitu ei täytä tätä abolitionistista naisihannetta.

Koska prostituutiossa on kyse on rahasta ja seksistä, on luonnollista että aihe herättää paljon tunteita ja mielipiteitä kaikista mahdollisista elämään ja yhteiskuntaan liittyvistä kysymyksistä. Koska prostituoidut ovat marginalisoitu, halveksittu ja useimmille vieras ihmisryhmä, siihen on helppo projisoida kaikkia mahdollisia pelkoja ja vihantunteita. Usein prostituutiokeskustelua kuunnellessani olenkin todennut, ettei tässä lainkaan keskustella siitä prostituutiosta, jota prostituoidut oikeasti tekevät työkseen. Sen sijaan prostituutiokeskustelu useimmiten koskee niitä pelkoja, pettymyksiä, valtapelejä ja poliittisia näkemyksiä, joita ihmiset projisoivat prostituutioon.

Asetelma on usein hyvin samankaltainen kuin keskusteltaessa homoseksuaalien oikeuksista, kun jotkut vastustavat homojen oikeuksia väittäen homojen uhkaavan "normaalia, tervettä perhe-elämää", vaikka todellisuudessa sitä uhkaa ainoastaan heteroiden oma käyttäytyminen.

Bordellitko ratkaisu?

Jotkut ovat varmaan mielestään kovinkin edistyksellisiä, kun he ehdottavat "laillisia, yhteiskunnan valvomia bordelleja" ratkaisuna prostituution ongelmiin. Heidän mukaansa toiminta olisi tällä tavalla turvallisempaa.

Tällainen oletus perustuu kuitenkin stereotyyppisiin oletuksiin vastaavalla tavalla kuin abolitionismikin. Sen sijaan, että pyrittäisiin ongelmalliseksi koetun ilmiön tukahduttamiseen, niin bordellien ehdottajat pyrkivätkin ongelmien ratkaisemiseen tai rajaamiseen sijoittamalla tämän ilmiön tarkasti määriteltyihin puitteisiin. Näille näennäisesti vastakkaisille ratkaisuille on yhteistä se, että prostituoidut nähdään yhtenäisenä laumana, jonka aiheuttama ongelma pyritään ratkaisemaan yhtenäisellä politiikalla.

Bordellien ehdottajat eivät ole ottaneet huomioon, että prostituoidut ovat hyvin heterogeeninen joukko ihmisiä, joilla kullakin on omat intressinsä, preferenssinsä ja ongelmansa. Monet prostituoidut eivät halua työskennellä bordellilaitoksessa. Toiset eivät monien eri syiden takia voisi tai saisi työskennellä bordelleissa. Kaikki eivät mahtuisi niihin eikä kaikkia niihin edes huolittaisi.

Todennäköisesti bordelleihin haluttaisiin töihin ne, jotka jo nyt ilman bordellejakin pystyvät työskentelemään ilman ongelmia. Sen sijaan laittomat ulkomaalaiset ja narkomaanit joutuisivat edelleenkin toimimaan bordellien ulkopuolella. Mitä bordellit siis oikeasti ratkaisisivat?

Miksi muuten koko ajan puhutaan "yhteiskunnan valvomista" tai "valtion ylläpitämistä" bordelleista? Näiden bordelliehdotusten taustalla olen

huomaavinani ajattelutavan, joka väheksyy prostituoitujen omaa kykyä ja taitoa järjestää oma toimintansa turvallisesti.

Prostituoitu ihmisenä

Suuri osa prostituoiduista tekisi mieluummin jotain muuta työtä kuin prostituutiota. Suuri osa prostituoiduista hyötyisi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, jotka kunnioittien prostituoidun itsemääräämisoikeutta auttaisivat heitä pääsemään irti prostituutiosta. Suuri osa prostituutiosta tapahtuu sellaisissa olosuhteissa, että prostituution vähentämiseen pyrkivän politiikan toteuttaminen on erittäin tarpeellista ja tärkeää.

Näistä asioista olen todennäköisesti aivan samaa mieltä prostituutiota vastustavien abolitionistien kanssa. Sen sijaan eri mieltä olemme varmaankin siitä, onko oikein ja järkevää, että prostituutio nähdään sellaisena vihollisena, jota vastaan voi ja pitää taistella keinolla millä hyvänsä.

Abolitionismi ja abolitionistinen feminismi ovat mielestäni samalla tavalla huolestuttavia ilmiöitä kuin mikä tahansa muukin sellainen ideologia, joka käyttää demonisoituja viholliskuvia ja väittää omaavansa oikean tiedon uhkaavasta vihollisesta. Kun abolitionistinen feminismi on julistanut prostituution olevan yleisesti kaikkien naisten oikeuksien vastainen, se on samalla julistanut asiasta eri mieltä olevat prostituoidut "luokkavihollisiksi", jotka eivät ole "oikeita naisia".

Jos prostituutioon liittyviä ongelmia halutaan oikeasti vähentää ja ratkaista, olisi ensiarvoisen tärkeää, että pääsisimme eroon tästä prostituutiokysymyksen käyttämisestä ideologisena aseena ja lopettaisimme stereotyyppisten uhri-, häpeä- ja rikollisleimojen käyttämisen.

Ideologinen väittely siitä, onko prostituutio oikein vai väärin voi olla filosofisesti mielenkiintoinen aihe. Mutta konkreettisesti ihmiselämässä oikeaa ja väärää ei voi käytännössä erottaa toisistaan näin musta-valkoisesti. Todellisuudessa hyvä ja paha elävät koko ajan rinnakkain ja sisäkkäin. Siksi jonkin asian julistaminen yksinomaan pahaksi ja toisen yksinomaan hyväksi on todellisuuden kieltämistä.

Kun halutaan ratkaista jotakin ihmisryhmää koskevia ongelmia, niin silloin tulisi kaikista keskeisimpänä asiana olla se, kuinka nämä ihmiset itse voisivat löytää keinoja välttää tai ratkaista näitä ongelmia. Tämä on yleensä kaikista tehokkain ja paras keino ratkaista ongelmia.

Uhriksi leimaamisen suurin ongelma on siinä, että emme näe leiman takana olevia ihmisiä yksilöinä, joiden omat motiivit ja mahdollisuudet ongelmien ratkaisemiseen tulisi olla lähtökohtana. Prostituoitujen leima on niin vahva, että prostituoitua ei nähdä ihmisenä vaan stereotyyppisenä massaongelmana. Sen seurauksena menetetään prostituution ongelmien ratkaisemisessa tarvittava tärkein ja suurin voimavara: prostituoitu ihmisenä.

Kirjallisuus

- Artikkeleita prostituutiosta ja ihmiskaupasta. www.walnet.org/csis/papers/
- Bindman, Jo (Anti-Slavery International) with the participation of Doezema, Jo (Network of Sex Work Projects): Redefining Prostitution as Sex Work on the International Agenda. 1997. www.walnet.org/csis/papers/redefining.html
- Chapkis, Wendy: Live Sex Acts. Women Performing Erotic Labor. Routledge, New York, 1997.
- Global Sex Workers. Rights, Resistance, and Redefinition. Edited by Kamala Kempadoo & Jo Doezema. Routledge, New York and London, 1998.
- Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:5. www.om.fi/20353.htm
- Ihmisoikeudet 2000-luvulla. Sopimuksia ja asiakirjoja. Ihmisoikeusliitto, Edita, Helsinki 2002.
- Leskinen, Jari: Organisoitu paritus ja prostituutio Suomessa. Julkaisussa: Rikostutkimus 2002. Keskusrikospoliisi, Helsinki 2003. Linkki löytyy sivulta www.salli.org/tiedotteet/tiedote4.html
- Mahkonen, Sami: Ihmiskauppa sekä asumis-, sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Selvitys Palermossa tehdyn yleissopimusta täydentävän ihmiskauppapöytäkirjan vaikutuksesta sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2003:28. <http://pre20031103.stm.fi/suomi/tao/julkaisut/mahkonen/tr03mahkonen.pdf>
- Network of Sex Work Projects. www.nswp.org
- Rajat ylittävä prostituutio. Globaalien toimintamallien muuttuminen. Toim. Susanne Thorbek & Bandana Pattanaik. Suom. Sari-Anne Ahvonen. Like, Jyväskylä 2003. Alkuteos: Transnational Prostitution. Changing Patterns in a Global Context. Zed Books, London, New York, 2002.
- Seksialan Liitto SALLIn kannanotot ja lausunnot. www.salli.org/kanta/
- Sirkiä, Johanna: Prostitutionspolitik som ett problem. Föredrag i Svensk Ungdoms seminarium "Är prostitution ett problem?" 17.4.2002. www.sexpert.fi/pro/su.html
- Vanwesenbeeck, Ine: Another Decade of Social Scientific Work on Sex Work: A Review of Research 1990-2000. Annual Review of Sex Research, 2001, Vol. 12, p. 242, 48 p.
- Östergren, Petra: Synden ideologiserad. Modern svensk prostitutionspolicy som identitets- och trygghetsskapare. Magisteruppsats, Vårterminen 2003, Stockholms Universitet, Socialantropologiska Institutionen. www.petraostergren.com/svenska/studier.magister.asp